การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

An Environmental Analysis of Academic Affairs Administration for Learning Loss Recovery among Students in Schools under Primary Educational Service Area Offices

สิริญญา โกษะ[1] พรเทพ รู้แผน[2] และประยูร บุญใช้[3]
Sirinya Kosa Porntep Rupan and Prayon Boonchai

Received: April 14, 2026
Revised: August 27, 2026
Accepted: August 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตศึกษาธิการ ภาค 1 จำนวน 286 โรงเรียน จำนวน 572 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมภายในของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีจุดแข็งโดยรวมอยู่ที่ด้านกลยุทธ์และนโยบาย และมีจุดอ่อนอยู่ที่ด้านบุคลากร เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ พบว่า จุดแข็งสูงสุดคือด้านการพัฒนา

[1-3] มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา; Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Corresponding author, e-mail: drpornthep@aru.ac.th

หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนจุดอ่อนสูงสุดคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ปัจจัยที่เป็นโอกาสสูงสุด ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ขณะที่อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ โดยโอกาสที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ขณะที่อุปสรรคยังส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to analyze the internal environment to identify its strengths and weaknesses; 2) to analyze the external environment regarding opportunities and threats in academic administration for recovering students' learning loss in schools under the Office of Primary Educational Service Area. The sample consisted of school administrators and academic teachers from 286 primary schools under the Office of the Basic Education Commission, Educational Service Area 1, totaling 572 individuals. A multi-stage sampling method was used. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using basic statistics, including mean and standard deviation. The research findings revealed that 1) the internal environment of academic administration for restoring learning regression among students in schools under the Office of Primary Educational Service Area has overall strengths in the structural aspect and weaknesses in the personnel aspect. When considering the scope of academic administration, the strongest aspect was found to be the development of the school curriculum, while the weakest aspect was the development of the learning process; 2) regarding the external environment, the factor with the greatest opportunity was technology, while the main threat was economic factors. The opportunities that most impacted academic administration were in the development of the school curriculum and the development and use of

educational technology media. Meanwhile, threats also affected the overall implementation of efforts to restore learning regression among students.

Keywords: Academic Administration, Restoring Learning Regression, Environmental Analysis, Primary School

บทนำ

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะสอดคล้องกับเป้าหมายของสังคม ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในการแข่งขัน ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความสุข การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาจึงมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ โดยครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในด้านการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษากำลังเผชิญกับความท้าทายจาก “ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้” (Learning Loss) ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลากหลาย อาทิ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว วาตภัย และอัคคีภัย รวมถึงข้อจำกัดด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการออกแบบตารางเรียนที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียน ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้เกิดการหยุดชะงัก ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้และทักษะลดลง ภาวะดังกล่าวสะท้อนถึงสถานการณ์ที่การเรียนรู้ของนักเรียนขาดความต่อเนื่อง อันเป็นนิยามของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565ก) จากสถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและมีความซับซ้อน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีมาตรการและกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษา จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาได้อย่าง

เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการลดผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม สภาพภูมิศาสตร์และบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความแตกต่างกัน ทั้งด้านทรัพยากร สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน อันนำไปสู่ข้อจำกัดด้านโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้และการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา แม้จะมีการกำหนดแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามกรอบ RECOVER (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565ข) ในฐานะมาตรการกลางระดับประเทศ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าแนวทางดังกล่าวยังไม่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับทุกบริบทของสถานศึกษา ส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ จากรายงานการสังเคราะห์ผลการถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) พบว่า ปัจจัยและสาเหตุของปัญหาสามารถจำแนกตามกรอบระบบนิเวศการเรียนรู้ได้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (2) ด้านการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ครูและผู้ปกครอง (3) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานศึกษาและครอบครัว และ (4) ด้านนโยบาย ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ด้วยความหลากหลายของบริบทพื้นที่ ทำให้นโยบายบางประการสามารถนำไปใช้ได้เพียงบางส่วน และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในทุกพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และยังอาจส่งผลต่อคุณภาพทุนมนุษย์ในระยะยาว หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

จากข้อมูลสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2565 (2565) รายงานผลการทดสอบ O-NET ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สะท้อนให้เห็นว่ามาตรการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ยังไม่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามรายสาระพบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในสาระการฟัง การดู และการพูด (63.61) และต่ำสุดในสาระหลักการใช้ภาษาไทย (37.85) วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในสาระภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (32.73) วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในสาระสถิติและความน่าจะเป็น (13.77) และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในสาระเทคโนโลยี (31.40) ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านคุณภาพการเรียนรู้ในหลายมิติ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าว และได้เสนอแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูภาวะ

ถดถอยทางการเรียนรู้ โดยพัฒนามาตรการกลางเพื่อใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการดังกล่าวไปใช้จำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ได้แก่ นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและระบบการศึกษาในระยะยาว

จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นความท้าทายสำคัญของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างตามบริบทและปัจจัยแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก กำหนดทิศทาง วางแผน และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา ฟื้นฟูการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.80 - 1.00 และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach Alpha จากผู้บริหารโรงเรียน และ ครูผู้รับผิดชอบงาน

วิชาการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98 ประกอบด้วย 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีเนื้อหาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ 6 ด้าน ด้านละ 7 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 42 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert’s Scale) ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ การนิเทศการศึกษา โดยใช้ 7S Model ประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง (ด้านโครงสร้าง : S1), ด้านกลยุทธ์และนโยบาย (กลยุทธ์และนโยบาย : S2), ด้านระบบ (ระบบ : S3), ด้านรูปแบบ (รูปแบบ : S4), ด้านบุคลากร (บุคลากร : S5) ด้านทักษะความรู้ (ทักษะความรู้ : S6) และ ด้านค่านิยม (ค่านิยม: S7)

ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีเนื้อหาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ 6 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) โดยใช้ PEST Modelประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย (การเมืองและกฎหมาย : P), ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic : E), ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม (Social-culture : S) และปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology : T)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 572 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่อง *การบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* พร้อมแนบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการตอบแบบสอบถาม และวิธีการส่งคืนแบบสอบถาม โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ด้วยการสแกน QR Code เพื่อเข้าสู่แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์สภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การแปลความหมายของมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า จุดแข็งของการบริหารวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี และด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ จุดอ่อนของการบริหารวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง (S) และจุดอ่อน (W) ของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพแวดล้อมภายใน 7S Model	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Mean S	อันดับ S	Mean W	อันดับ W	ผลการประเมิน
โครงสร้าง	4.39	0.68	4.14	4	2.21	2	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
กลยุทธ์และนโยบาย	4.67	0.85	4.23	1	2.10	6	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
ระบบ	4.52	0.61	3.87	5	2.06	7	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
รูปแบบ	4.38	0.53	4.19	3	2.14	5	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
บุคลากร	4.40	0.59	3.85	6	2.44	1	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
ทักษะ ความรู้	4.54	0.61	4.20	2	2.15	4	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
ค่านิยม	4.22	0.59	3.86	7	2.21	2	จุดแข็งระดับมาก / จุดอ่อนระดับน้อย
รวม	4.22	0.59	4.01	-	2.10	-	จุดแข็งระดับมาก

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในตามกรอบ 7S Model พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.81 (S.D. = 0.54) อยู่ในระดับมาก โดยด้านกลยุทธ์และนโยบายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{\mathbf{X}}$= 4.67, S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือทักษะ ความรู้ ($\bar{\mathbf{X}}$= 4.54, S.D. = 0.61) และระบบ ($\bar{\mathbf{X}}$= 4.52, S.D. = 0.61) ซึ่งอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าสถานศึกษามีศักยภาพด้านนโยบาย บุคลากร และระบบการบริหารที่เอื้อต่อการดำเนินงานวิชาการและการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ

เรียนรู้ของนักเรียน ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายในตามกรอบ 7S Model พบว่า สถานศึกษามีจุดแข็งโดยรวมในระดับมาก (Mean S = 4.01) ขณะที่จุดอ่อนอยู่ในระดับน้อย (Mean W = 2.10) สะท้อนว่าสถานศึกษามีศักยภาพด้านการบริหารจัดการภายในที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิชาการและการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยจุดแข็งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลยุทธ์และนโยบาย (4.23) ทักษะและความรู้ (4.20) และรูปแบบ (4.19) แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของทิศทางการบริหาร ศักยภาพของบุคลากร และรูปแบบการบริหารที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ในด้านจุดอ่อน พบว่าทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับน้อย โดยบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.44) รองลงมา ได้แก่ โครงสร้างและค่านิยม (2.21) สะท้อนว่ายังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการเสริมศักยภาพบุคลากร การปรับโครงสร้างการบริหารให้มีความคล่องตัว และการสร้างค่านิยมร่วมที่สนับสนุนการฟื้นฟูการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาควรใช้จุดแข็งด้านกลยุทธ์และนโยบาย ทักษะและความรู้ และรูปแบบการบริหารเป็นฐานในการพัฒนางานวิชาการ พร้อมทั้งลดข้อจำกัดด้านบุคลากร โครงสร้าง และค่านิยม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและสนับสนุนการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส (O) และอุปสรรค (T) ของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า โอกาสของการบริหารวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ และเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคของการบริหารวิชาการ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามลำดับ คือ ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพแวดล้อมภายนอก PEST Model	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Mean O	อันดับ S	Mean T	อันดับ W	ผลการประเมิน
การเมืองและกฎหมาย	3.87	0.56	3.90	1	3.27	4	โอกาส
เศรษฐกิจ	3.39	0.53	3.25	4	3.65	2	ภัยคุกคาม
สังคมวัฒนธรรม	3.85	0.47	3.84	2	3.28	3	โอกาส
เทคโนโลยี	3.76	0.51	3.98	1	3.74	1	โอกาส
รวม	3.72	0.52	3.74	-	3.49	-	โอกาส

ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกตามกรอบ PEST Model พบว่า ปัจจัยภายนอกโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.72 อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า Mean O เท่ากับ 3.74 สูงกว่า Mean T ซึ่งเท่ากับ 3.49 สะท้อนให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมภายนอกโดยรวมเอื้อต่อการพัฒนาและการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีค่า Mean O สูงที่สุด (3.98) แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเป็นโอกาสสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน การสื่อสาร และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมายมีค่าเฉลี่ย 3.87 และมี Mean O เท่ากับ 3.90 สะท้อนว่าทิศทางเชิงนโยบายและกฎระเบียบของภาครัฐมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานและสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนา ขณะที่ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ย 3.85 และ Mean O เท่ากับ 3.84 แสดงให้เห็นถึงโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของค่านิยม วิถีชีวิต และความต้องการของสังคม ซึ่งองค์กรสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ในทางตรงกันข้าม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.39) และมี Mean T เท่ากับ 3.65 ซึ่งสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น สะท้อนว่าเงื่อนไขทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยภายนอกที่ควรให้ความสำคัญในฐานะภัยคุกคาม โดยเฉพาะความผันผวนของเศรษฐกิจ กำลังซื้อ และต้นทุนการดำเนินงาน ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานและการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น องค์กรควรใช้ประโยชน์จากโอกาสด้านเทคโนโลยี การเมืองและกฎหมาย และสังคมวัฒนธรรม ควบคู่กับการกำหนดมาตรการรองรับความเสี่ยงจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวและสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในของการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิด McKinsey 7S Model พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในตามกรอบ 7S Model พบว่า สถานศึกษามีศักยภาพและความพร้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.81) โดยมีจุดแข็งรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.01) ขณะที่จุดอ่อนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$= 2.10) จากผลการวิจัยสถานศึกษามีฐานการบริหารจัดการภายในที่เข้มแข็งและเอื้อต่อการดำเนินงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยประเด็นที่เป็น จุดแข็งสำคัญ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์และนโยบาย ด้านทักษะและความรู้ และด้านรูปแบบการบริหาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงถึงการมีทิศทางเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีแบบแผนการบริหารจัดการที่เป็น

ระบบอย่างไรก็ตาม ในส่วนของจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา แม้จะอยู่ในระดับน้อย แต่พบว่าด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านโครงสร้างและค่านิยมร่วม ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับอัตรากำลังหรือศักยภาพเฉพาะทางของบุคลากร โครงสร้างการบริหารที่อาจยังขาดความยืดหยุ่นคล่องตัว ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการฟื้นฟูผู้เรียน ดังนั้น ในการบริหารงานวิชาการเพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สถานศึกษาจึงควรมียุทธศาสตร์การบริหารที่นำจุดแข็งด้านนโยบาย ทักษะ และรูปแบบการบริหารมาใช้เป็นพลังขับเคลื่อนหลัก พร้อมทั้งเร่งปิดช่องว่างจุดอ่อนโดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ปรับโครงสร้างงานวิชาการให้มีความคล่องตัว และสร้างค่านิยมร่วมในองค์กร เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของ McKinsey 7S Model พบว่า ค่านิยมร่วม เป็นองค์ประกอบที่มีความเข้มแข็งมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรในสถานศึกษามีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการดำเนินไปในทิศทางเดียวกันและเกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Waterman, Peters & Phillips (1980) และ Peters & Waterman (1982) กล่าวว่า ค่านิยมร่วมเป็นแกนกลางของกรอบแนวคิด McKinsey 7S และเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงโครงสร้าง ระบบ บุคลากร กลยุทธ์ และรูปแบบการบริหารให้สามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สอดคล้องกับ Hallinger (2011) ที่อธิบายว่า วัฒนธรรมองค์กรและค่านิยมร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของครู การทำงานร่วมกัน และการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างองค์กร และ ระบบการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ และการใช้สื่อเทคโนโลยี สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ การแบ่งความรับผิดชอบ และระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Hallinger (2011) ที่เสนอว่า โครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการสร้างคุณภาพของผู้เรียน

ในด้าน บุคลากร และ ทักษะ แม้ว่าจะมีความเข้มแข็งในหลายด้าน โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษา แต่ยังพบข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับการบริหารงานวิชาการและการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Leithwood, Harris & Hopkins (2020) ที่เสนอว่า การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากร

ทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Butler-Henderson & Crawford (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า กลยุทธ์ และ รูปแบบการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่ยังควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการกำหนดกลยุทธ์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งการพัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Hallinger (2011) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกตามกรอบแนวคิด PEST Model พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกตามกรอบ PEST Model พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกในภาพรวมเอื้อต่อการดำเนินงานและการพัฒนาองค์กรอยู่ในระดับสูง ($\bar{\mathbf{X}}$= 3.72) โดยมีค่าเฉลี่ยสภาวะโอกาส ($\bar{\mathbf{X}}$= 3.74) สูงกว่าสภาวะอุปสรรคหรือภัยคุกคาม ($\bar{\mathbf{X}}$ = 3.49) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยแวดล้อมภายนอกเป็นแรงหนุนสำคัญมากกว่าจะเป็นข้อจำกัด โดยปัจจัยที่เป็น โอกาสโดดเด่นที่สุด ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{\mathbf{X}}$ = 3.98$) ด้านการเมืองและกฎหมาย ($\bar{\mathbf{X}}$ = 3.90) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{\mathbf{X}}$ = 3.84$) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนว่าการก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทิศทางนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคม เป็นปัจจัยบวกที่เปิดช่องทางให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดสรรบริการ และขยายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิผ ปัจจัยที่เป็น อุปสรรคสำคัญ (Threat) ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับอุปสรรคสูงสุด ($\bar{\mathbf{X}}$ = 3.65$) และมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำที่สุด ($\bar{\mathbf{X}}$= 3.39) สะท้อนว่าความผันผวนทางเศรษฐกิจ ภาวะกำลังซื้อ และต้นทุนการดำเนินงานที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นข้อจำกัดภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ในเชิงการบริหารจัดการ องค์กรจึงควรใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการตักตุนและเก็บเกี่ยว "โอกาส" จากเทคโนโลยี นโยบายรัฐ และกระแสสังคม มาใช้เสริมสร้างความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการบริหารความเสี่ยงทางเศรษฐกิจอย่างรัดกุม เพื่อเพิ่มยืดหยุ่นในการปรับตัวและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Hallinger (2011) และ Leithwood et al. (2020) กล่าวว่า นโยบายทางการศึกษาและภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านเศรษฐกิจพบว่าเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการบริหารวิชาการ โดยแม้จะ

ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.69) แต่กลับเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการวัดและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 2.27) ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร และต้นทุนในการจัดหาเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมและระบบการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สำหรับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่ามีทั้งผลเชิงบวกและเชิงลบ โดยเป็นโอกาสต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 3.84) เนื่องจากสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.79) อันเนื่องมาจากความหลากหลายของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารวิชาการ โดยมีค่าเฉลี่ยด้านโอกาสสูงที่สุด โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = 3.98) และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 3.95) แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการข้อมูลของสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Chamchoi (2015) และวิทวัส นิดสูงเนิน และคณะ (2565) พบว่า ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับอรชร วรรณสอน (2563) เสนอให้สถานศึกษาพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การนิเทศการศึกษาเป็นทั้งโอกาส (ค่าเฉลี่ย = 3.77) และอุปสรรค (ค่าเฉลี่ย = 2.09) โดยสะท้อนว่าการนิเทศภายในเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน แต่หากขาดการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลให้การนิเทศไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สุกัญญา ขุนโยธา (2566) และ กัลยรัตน์ กางถิ่น และคณะ (2568) พบว่า การนิเทศภายในและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู การติดตามการจัดการเรียนรู้ และการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดจากนโยบายภาครัฐและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ควบคู่กับการพัฒนาระบบการนิเทศภายในที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อรองรับข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการและคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (7S Model) แสดงจุดแข็ง กลยุทธ์ ทักษะ และรูปแบบการบริหาร รวมถึงจุดอ่อนเรื่องบุคลากรและโครงสร้างที่ต้องพัฒนา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (PEST Model) ชี้ให้เห็นโอกาสทางเทคโนโลยี การเมือง และสังคม ขณะที่ระบุว่าเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคสำคัญ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. สถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายการบริหารงานวิชาการ โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของตนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ (Generative AI and AI-assisted Technologies in the Writing Process)

ผู้เขียนต้องจัดทำคำแถลงเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องไว้ในตอนท้ายของต้นฉบับก่อนรายการอ้างอิง โดยนำเสนอในลักษณะย่อหน้าเดียวที่มีความชัดเจนและโปร่งใส ครอบคลุมสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เครื่องมือและเวอร์ชันที่ใช้ เช่น ChatGPT

การวิจัยครั้งนี้มีการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้แก่ ChatGPT ของ OpenAI เพื่อสนับสนุนการเรียบเรียงภาษา การตรวจสอบความถูกต้องทางไวยากรณ์ และการปรับปรุงความชัดเจนของเนื้อหาเชิงวิชาการ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเนื้อหาทั้งหมดก่อนนำไปใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ AI ไม่ได้ถูกใช้แทนการตัดสินใจทางวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการตีความผลการวิจัยของผู้วิจัย

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเปิดเผยและเข้าถึงได้โดยการร้องขอโดยตรงจากผู้เขียน (Corresponding Author) ผ่านทางอีเมล เนื่องจากข้อมูลบางส่วนมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวของกลุ่มให้ข้อมูลชุมชน

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งมิได้จัดอยู่ในกลุ่มเปราะบาง และไม่มีการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่าการศึกษาครั้งนี้ไม่เข้าข่ายโครงการวิจัยที่ต้องขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิ ความสมัครใจ การรักษาความลับ และการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

ไม่ได้รับทุนจากหน่วยงานต่างๆ

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

สิริญญา โกษะ มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนด โดยรับผิดชอบการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การรวบรวมและจัดทำหลักฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การทดสอบสมมติฐาน และการบันทึกกระบวนการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ รับผิดชอบการจัดการและตรวจสอบคุณภาพข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติและคณิตศาสตร์ การสังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตลอดจนการจัดทำและออกแบบรูปแบบการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัยในรูปแบบที่เหมาะสม รวมถึงการตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงต้นฉบับ เพื่อให้ผลงานวิจัยมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ

พรเทพ รู้แผน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดและพัฒนาแนวคิดหลักของการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย รวมถึงออกแบบแนวคิดและองค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหลักในการกำกับ ติดตาม และให้คำแนะนำตลอดกระบวนการวิจัย ตรวจสอบความก้าวหน้าและคุณภาพของงานวิจัย ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมิน วิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย

ประยูร บุญใช้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย สืบค้นและทบทวนวรรณกรรม พัฒนากรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดและประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสังเคราะห์และเรียบเรียงผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กัลยรัตน์ กางถิ่น ลินดา นาคโปย และ พรทิพย์ อ้นเกษม. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8*(6), 207-220

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

วิทวัส นิดสูงเนิน สมบูรณ์ บูรศิริรักษ์ และมารุต พัฒผล. (2565) การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่ง ผลต่อภาวะผู้นำเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าว ไทยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, *5*(4), 1638-1658.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *รายงานการสังเคราะห์ผลการถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *บทวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19* . บริษัท ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565ก). *รายงานผลการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์* . กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565ข). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้.* กลุ่มพัฒนาโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ .

สุกัญญา ขุนโยธา. (2566). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 25*(3), 297-308.

อรชร วรรณสอน. (2563). *อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เพื่อรองรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21* . มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Butler-Henderson, K., & Crawford, J. A. (2020). *Digitally empowered students through teacher leadership: The role of authentic leadership*. *Journal of Applied Learning & Teaching, 3*(Special Issue 1), 1–10.

Chamchoi, S. (2015). *Technology leadership: Bringing technology to classrooms and schools in the 21st century*. *Journal of Education, Naresuan University, 17*(4), 216–224.

Hallinger, P. (2011). *Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research*. *Journal of Educational Administration, 49*(2), 125–142.

Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). *Seven strong claims about successful school leadership revisited*. *School Leadership & Management, 40*(1), 5–22.

Peters, T. J. & Waterman, R. H. (1982). *GREAT WRITERS ON ORGANIZATIONS*, 168.

Waterman, R. H., Peters, T. J., & Phillips, J. R. (1980). Structure is not organization. *Business Horizons*, 23(3), 14–26.